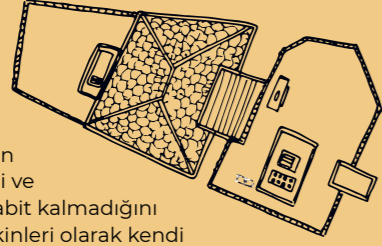

İstanbul'un Merkez(ler)i

Kent merkezlerinin işlevi, niceliği ve anlamının sabit kalmadığını kentlerin sakinleri olarak kendi yaşamımız içinde bile takip edebiliyoruz. Bu elbette, yüzlerce yıllık ekonomik, sosyal ve siyasi seyri ile kıyasa engel değil. Peki bu değişimin nedenlerini nerede aramalı? Merkezlerin genel kullanımındaki artış veya azalma mı değişime neden olan? Kullananların veya uzaklaşanların toplumun hangi kesiminden olduğuna mı bakmalı? Uğrayan insanların özellikleri ve sayısındaki değişim gibi zaman içinde belirli kentsel sektörlerin de merkezlerde öne çıktığını veya yavaşça ortadan kaybolduğunu gördük.

Merkezin anlamı da değişti. Kent merkezleri uzunca bir süre kamusal niteliğinden çok finansal içeriğiyle öne çıkarılmıştı. Şimdi kent merkezleri tekrar kamusal işlevini taşıyabilir, örneğin barınma ihtiyacını da karşılayan bir hüviyete bürünebilir mi? Burası kent hakkının ve kentsel protestonun de ev sahibi olacaksa tüm bunların kent merkezinden dışlanma hikâyesine de geri dönmek gerekli. Merkezlerin kamusal hayatı kullanma açısından toplumsal cinsiyet, etnisite vb. pek çok kesimi kamusal alan için makbul olanlar/olmayanlar olarak ayrıştırdığı, içerdiği ve dışladığı da bir gerçek. Kent hakkının bu anlamda en çok da kentlinin merkezi kullanma ve burada söz söyleme hakkı olduğunu akıldan çıkarmamak gerekiyor.

Merkezlerin geleneksel anlamları ve toplumsal yaşamda işgal ettikleri yer değişmedi sadece, fiziksel olarak çoğaldı ve yaygınlaştı da. Kent planlaması bazen kendiliğinden gelişen yeni merkezleri yaşanabilir kılacak adımlar atarak gidışata yetişmeye çalıştı, bazen de baştan geleceğin yeni alt merkezlerini oluşturacak kararlar almaya gayret etti. Peki bu kararlar ne kadar işledi, hedefler yolundan saptı mı? Bu soruya cevabı, geriye dönüp baktığımızda metropollerde çok merkezliliğin ekolojik ve toplumsal yönden olumlu ve olumsuz yanlarının bilançosunu çıkararak vermek elzem.

Türkiye kentleşmesi için bu sorgulamanın en yerinde olacağı metropol de İstanbul. Bu büyük kent çok merkezli olmalı mı, olabilir mi, oluyor mu? Daha da ötesi, çok merkezlilik savunulması gereken bir şey mi? Merkezlerin artması ve yaygınlaşması için tabiatı gereği beklenmesi gereken bir gelişme miydi, yoksa karar alıcıların bilinçli bir tercihi mi? Dünyada geçtiğimiz yüzyılın banliyöleşme tecrübelerine, binek araç temelli hareketliliğe ve kentlerin ekolojik krizdeki paylarındaki artışa karşılık hâlihazırdaki alt merkezlerden kendini farklılaştıran denemeler de su yüzüne çıkmaya başladı. Özellikle COVID-19 salgınıyla birlikte kentsel hizmetlere yürüyüş mesafesinde erişimi artırmak iddiasıyla Paris gibi kentlerde dillendirilen "15 dakikalık kent" sloganı sorunlara çare üretebilir mi? Sorulara kamuoyunda verilen cevaplar da, cevapların netliği veya müphemliği de değişkenken, geleceğin kentsel sorunları için bu cevaplara kaldırabileceklerinden fazla sorumluluk yüklemeyen kamusal ve erişilebilir kent merkezi veya merkezlerinin imkânını düşünmek belki de başlangıç için yeterlidir.

MERKEZİ EKLER

İLLÜSTRASYON: MERVE ÇAYIR - SERAY RUŞÇUKLU

KENTLİ OLMANIN GEREĞİ BU!

DİNLENME VE MOLA ALANI DEDİK YA

ARTIK MİS MİS

Xaflaya yine görürüz

Ben bir acı bitirmişim

Cerachten 10 numara olmuş

BİNERECE BİNERECE BİTTİ DİĞERİNİ BURAYA!

Cevahır NVM nerede?

BURDA YOKI

Bana sarıl yeter

GEL SURDA BİRAR GİRİŞLENELİM